

Verksamhetsberättelse 2020

KULTUREN

KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE

Omslagsfoto: Jessica Ljung/Kulturen

Året som gått

2020 började som ett rekordår. De fina besökssiffrorna från 2019 fortsatte med nya rekord i januari och februari, men sedan slog pandemin till. Covid-19 kom att präglade året på många vis och fortsätter att göra det in i skrivande stund.

En av de allra första händelserna var att vår restauratör gick i konkurs bara dagar efter att vi kommit överens om att reducera hyran till noll. Restaurangen stod tom några månader under våren. Under sommaren och hösten hade vi en pop-up-restaurang i form av Matstudio Kungsmarken, men i samband med den andra vågen av smittspridningen fick även de stänga. Hyresreduktioner (till noll) blev aktuella även för Östarps gästgiveri och vårt café i friluftsmuseet i Lund. Sammantaget förlorade museet intäkter i storleksordningen 1,5 miljoner kronor, bara på denna del av pandemin. Dessutom såg vi oss nödda att köpa in restauranginventarier för ca 0,5 miljoner kronor från den nedlagda restaurangen.

Den inledande fasen av pandemin handlade mycket om att vidta åtgärder för minskad smittspridning bland besökare och personal. Vi förberedde också för att kunna bedriva verksamheten, även om en stor del av de anställda skulle bli sjuka. Programverksamheten ställdes in eller planerades om och många medarbetare började arbeta hemifrån. Tidigt stod det också klart att resandet minskade väldigt mycket och i stort sett alla konferenser och motsvarande ställdes in, för att senare eventuellt genomföras digitalt. Föreningens årsmöte och våra styrelsemöten har också genomförts digitalt, med tiden dessutom helt utan tekniska problem.

Till sommaren hade vi ett något mer normalt läge och besökssiffrorna hämtade sig också något, de uppgick till ungefär 50 % av det normala. Besökarna kunde bland annat ta del av utställningen *Carl-Johan De Geer – Den stora missuppfattningen* som stod över sommaren och ersattes av *Mopeden – en svensk designhistoria* och *Tilt! – flipperspelens kultur och historia* i september. Dessa båda utställningar hann bli en liten succé och delvis dra nya besökare till museet, innan den andra vågen kom och sänkte besökssiffrorna. Apropos utställningar beslutade vi rätt tidigt att låta lekutställningen *Elsa Beskows sagovärld* stå kvar ett extra år till 2022, eftersom nästan ingen hann besöka den. Förlängning var tyvärr inte möjligt för de tre tidigare nämnda inlånade utställningarna.

Kulturen har prioriterat att hålla öppet så långt det över huvud taget varit möjligt. Vi har stora ytor och det är möjligt att hålla öppet utan trängsel och vi har också uppfattat att det är viktigt och uppskattat för många i det omgivande samhället att vi håller öppet. Trots detta valde vi att hörsamma regeringens uppmaning att hålla stängt när man behövde rådrum för att ta fram den nya pandemilagen. Inomhusmiljöerna hölls stängda 26 december 2019 – 26 januari 2020, utomhusmiljöerna hölls öppna med fri entré.

Programverksamheten fick ställa om och göra fler digitala insatser, samtidigt som en lång rad programpunkter ställdes in. Ett normalår har vi fler än 400 programpunkter, nu blev det få. Samtidigt har organisationens IT-mognad ökat väldigt mycket och vi är idag mycket bättre anpassade till hemarbete och digital förmedling än vi var för ett år sedan. Uppdragsverksamheten och stora delar av byggnadsvård, landskapsvård och trädgårdsskötsel påverkades marginellt av pandemin.

Lunds kommun beslutade att från 2020 återställa Kulturens fastighetsbidrag till den nivå som gällde fram till 2016. Även om det kanske inte är fullt så mycket som vi tycker behövs (priserna har ökat sedan 2016) är det ett välkommet beslut. Det innebär att kommunens åtagande att stå för våra fastighetskostnader inom Lunds kommuns gränser nu backas upp av en realistisk ekonomisk ram. Våra verksamhetsbidrag från kommun och region låg kvar på samma belopp som tidigare, nominellt oförändrat (sedan 2016 respektive 2018) = reell minskning. Genom en kombination av besparingar, kommunala och statliga corona-stöd och generöst stöd från stiftelser i närområdet, kunde Kulturen ta sig ganska helskinnat genom 2020. Vi ser nu fram emot ett bättre och lyckligare 2021!

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'G' followed by a series of loops and a long horizontal stroke.

Gustav Olsson, Museichef

Utställningar

Katja of Sweden: Vår egenproducerade succéutställning *Katja of Sweden* från 2019 fortsatte att dra storpublik och visades fram till den 23 februari. Den visades i Textilhallen och i Lundahallen. Utställningen gick sedan på turné till Röhsska museet i Göteborg där den visades från den 4 juni till den 20 september. Den 24 oktober öppnade utställningen på Kristinehamns konstmuseum. På grund av smittspridningen av Covid-19 fick museet tyvärr stänga den 13 november, tre veckor efter öppning. Glädjande är dock att museet bestämt sig för att hyra in utställningen ännu en gång till sommaren 2022.

Elsa Beskows sagovärld – en lekutställning: Inför sportlovet den 15 februari hade vi årets första invigning då vi öppnade upp dörrarna för årets nya lekutställning. Här klev barnen in i en lekvänlig värld inspirerad av Elsa Beskows illustrerade sagor. Miljöerna är skapade utifrån böckerna om Tant Grön, Tant Brun och Tant Gredelin men också från bland annat *Tomtebobarnen*, *Hattstugan* och *Lasse-liten i trädgården*. Även denna gång gavs barnen olika uppdrag att utföra, och arbetet med att introducera föremål ur samlingarna i våra lekutställningar har fortsatt.

Carl Johan De Geer – Den stora missuppfattningen: Den 4 april invigde vi denna utställning, inlånad från Bildmuseet i Umeå och anpassad i samarbete med Kulturen. Utställningen presenterade Carl Johan De Geers textila arbeten. Den visades i Textilhallen och i Lundahallen. Den färgsprakande och mönsterrika utställningen fick ett mycket varmt mottagande, men vi såg tyvärr dalande publiksiffror i takt med den ökade smittspridningen och restriktionerna kring Covid-19. Då Carl Johan De Geer själv inte kunde närvara på invigningen på grund av smittspridningen, producerade vi även ett föredrag med honom som kunde ses via museets hemsida. Här lade vi även ut de filmer som visades i utställningen, för att tillgängliggöra utställningen för de som inte kunde besöka den på plats.

Husmöten – Roger Marmdal tecknar hus i Lund: En utställning producerad i samarbete med Kulturcentrum Skåne som invigdes den 18 april. Kulturcentrum Skåne är ett utåtriktat regionalt centrum för musik teater och konst. De har aktiviteter för personer med intellektuella eller kognitiva funktionsvarianter i alla åldrar. Utställningen visade Roger Marmdals tecknade porträtt av hus. Hans bil-

der och texter utgör tillsammans en personligt formad kultur- och byggnadshistoria över Lund. Den visades på andra våningen i Vita huset fram till 28 augusti. Även här lades särskilt videomaterial ut på hemsidan för att tillgängliggöra utställningen under pandemin.

TILT! – Flipperspelens kultur och historia: Den 26 september öppnade museet två utställningar *Tilt!– Flipperspelens kultur och historia* och *Mopeden – en svensk designhistoria*. *Tilt!* visades i Lundahallen och här berättades en spännande teknisk, konstnärlig och kulturell historia om flipperspel. Besökarna kunde följa flipperspelens storhetstid under 1960- och 70-talen när ungdomar hängde i spelhallar och de äldre förfasade sig över detta moraliska förfall. Fokus i utställningen låg på de konstnärliga motiv som pryder flipperspelens backglas, spelplaner och spellokalerna. Besökarna kunde provspela de flesta spelen. Utställningen var inlånad och producerad i samarbete med två av landets storsamlare och kunnare av flipperspel, Mats Holmquist och Claes Johansson i samarbete med Västergötlands museum.

Mopeden – en svensk designhistoria: Visades i Textilhallen och berättade om hur mopeden på några år förvandlades från bruksföremål till modesak med starkt symbolvärde – en frihetsmaskin och ett fenomen i svensk nutidshistoria. Mopeden skapades 1952 som ett billigt bruksfordon för vanligt folk. På kort tid såldes hundratusentals mopeder. Snart stod också 15-åringen och suktade i cykel- och sportaffären. De svenska tillverkarna svarade med – design. Utställningen tog avstamp i några portalfigurer inom modern svensk industridesign; Sixten Sason, Sigvard Bernadotte, Björn Karlström, Pelle Petersson och Rune Monö. Utställningen producerades av journalisten och mopedhistorikern Claes Johansson i samarbete med Kulturen.

Tillsammans gav dessa två utställningssatsningar inblick i ungdomskultur och designhistoria under 1960-, 70- och 80-tal. De vände sig till en bred publik med tyngdpunkt på spel, teknik och design. Syftet var också att attrahera en yngre grupp besökare samt segmentet äldre och yngre män. Efter sommaren såg det ut som att fler besökare skulle kunna besöka museet och inledningsvis såg vi att vi lyckats nå tänkt målgrupp på bred front. Tyvärr medförde restriktionerna kring Covid-19 under hösten återigen dalande besöksiffror.

Min kopp: En mindre utställning som öppnade den 14 november i Kulturens café. Här visades handgjorda keramiska kaffekoppar. Utställningen presenterade 16 nu levande keramiker och formgivare från Öresundsregionen och Bornholm – åtta

svenska och åtta danska. De har på olika vis tolkat hur en riktigt bra kaffekopp ser ut och hur den ska kännas att hålla i handen.

Fira demokratin!: En vandringsutställning från Sveriges riksdag som turnerar i landet under jubileumsperioden 2018–2022. Den öppnade på Kulturen den 1 december. Utställningen berättar historien bakom beslutet om allmän och lika rösträtt. En berättelse där gräsrötter och politiker varit viktiga aktörer som format vår demokrati. För drygt hundra år sedan beslutade Sveriges riksdag att införa allmän och lika rösträtt. Många människor var engagerade i det som har beskrivits som 1900-talets viktigaste reform. De första demokratiska riksdagsvalen ägde rum 1921 och de första kvinnorna tog plats i riksdagen 1922. Den visades i Lundalabbet i Vita huset.

Friluftsområdet: Det fleråriga projektet med att utveckla och förstärka landsbygdsmiljöerna på norra området genom levandegörande fortsatte under året.

Från utställningen *Carl Johan De Geer – Den stora missuppfattningen*. Foto: Nelly Hercberg/Kulturen.

Program- och skolverksamhet

Programverksamheten kunde genomföras i begränsad omfattning på grund av corona-pandemin som drabbade oss i mitten av mars. Pandemin påverkade besöksantalet direkt, och vi såg en drastisk minskning. Vi anpassade verksamheten genom att införa förbokning för att hålla nere antalet besökare och vi höll visningar och föreställningar i så stor utsträckning som möjligt utomhus. När smittan gått ner återvände besökarna under sommaren och hösten. Tyvärr tog smittspridningen fart igen efter höstlovet och all julverksamhet fick ställas in. Kulturens pedagoger medverkade istället i digitala julvisningar. De program och visningar som har genomförts under året utgår från utställningar, traditioner och Kulturens övriga verksamheter. En stor del av programverksamheten har fokus på barn och unga. Under skolterminerna riktar vi oss till lärare och elever och under loven till barn och deras anhöriga.

Vi samverkade under året med många olika organisationer, föreningar, artister och musiker och erbjöd föreläsningar, konserter, filmvisningar och föreställningar för våra besökare. I februari arrangerade vi en tatueringsmessa, med enbart kvinnliga tatuerare, i två dagar i samarbete med Darren Ward. För barn har vi haft följande teaterföreställningar; *Prinsessan som sades vara ful*, *SjörövarMange och Katta Pirat*, *Sigrid och Draken* och *Staffan Björklunds dockteater*. Under sportlovet erbjöd vi 27 olika program som knöt an till den nyöppnade lekutställningen *Elsa Beskows sagovärld*; drop-in pyssel, gamla lekar med Tant Gredelin och Farbror Blå, sagostund och visningar på temat Ung förr.

I programverksamheten vill vi även berätta om och väcka intresse för traditioner och högtider. Vi uppmärksammade Förintelsens minnesdag med föredrag om räddningsaktionen med *De vita bussarna*. På samernas nationaldag hölls visning i utställningen *Fokus Sápmi* och på FN-dagen pratade Karin Erlandsson. En del föredrag kunde genomföras; ett om Katja of Sweden, ett om tatueringskonst och ett om trädgård och odling i samarbete med Lunds Trädgårdsförening. Under påsken hade vi en liten påskutställning i Lusthuset och utifrån denna höll vi påskvisningar utomhus. Nationaldagsfirandet och midsommarfirandet ställdes tyvärr in. I samarbete med SommarLund erbjöd vi fri entré till parken till en konsert med Louisa Lyne & Yiddishe Kaplye. Allsång för barn inledde Visfestivalens tävling i bästa barnvisa. Visfestivalen hölls i dagarna tre på Kulturen. Vi hade fyra orgelkonserter i Bosebo kyrka. Fri entré hade vi under konstkvällen och erbjöd då tre föredrag på temat moped och flipperspel.

Från 1 maj till och med 15 september har Kulturen sommarsäsong med utökade öppettider varje dag. Vi hade flera aktiviteter och besökarna kunde delta i vårt levandegörande i parken, Kulturens tidsresor, det vill säga våra publika lustspel. I år på temat renässansen, dess konst och vetenskap och vi reste tillbaka till år 1584. För barn erbjöds *Historiska uppdrag* – en upptäckarrunda där barnen löste uppdrag tillsammans med volontärer, skapande verkstäder på olika teman; medeltiden och Elsa Beskows sagovärld. Vi erbjöd även stafflimåleri i parken och visningar i friluftsmuseet på svenska och engelska.

Under höstlovet hade vi 31 program; drop-in spökverkstäder, visningar av rysliga ställen på museet, dramatiserade spökvandringar på dagtid och spökrundor i parken under kvällstid.

I flera av friluftsmuseets interiörer visas julfirandet med dukade bord och julens prydnader från olika tider. Parken dekoreras med ljusslingor och julpynt, tyvärr var vi tvungna att ställa vi in hela julprogrammet.

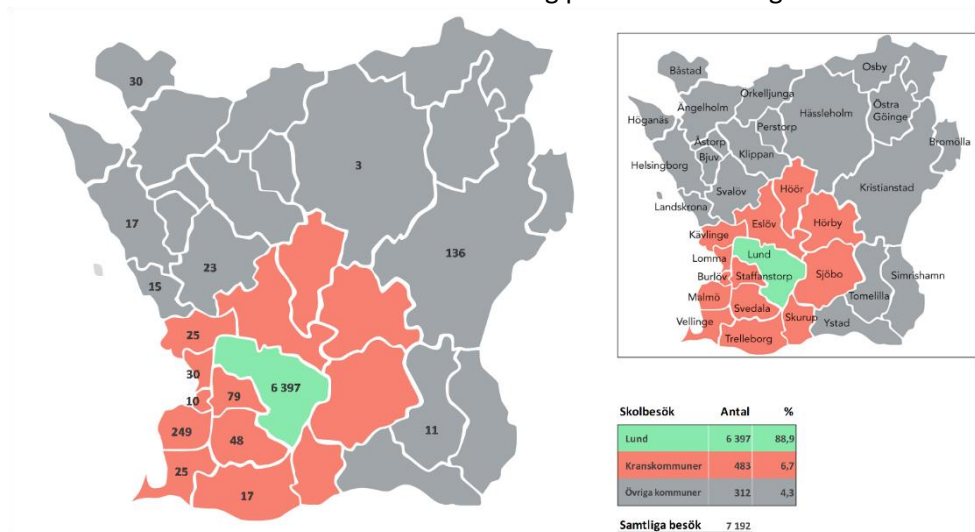
På Kulturens Östarp hade vi säsongsstart 1 maj, men tyvärr utan djursläpp på grund av corona-pandemin. Därefter följde morsdagsfirande, slåtterdag (höskörd på gammalt sätt med lie, kratta och hässjor) och Östarpdagen - en dag då flera föreningar deltog och visade upp olika hantverk med mera. Från maj till augusti fanns en värd i 1800-talsdräkt på plats som höll i visningar och andra aktiviteter på olika teman i Gamlegård.

Tegnärmuseet var öppet i begränsad omfattning, liksom **Hökeriet** som drivs av Hökeriets vänner. **Norlindmuseet** i Borgeby slottsporttorn hade öppet helger i maj-september.

Vi har en bred skolverksamhet för elever och utbildningar för lärare. Under året har vi genomfört cirka 100 skolprogram som knyter an till läroplanen. Nytt skolprogram för året var ett skapande skola-projekt för årskurs 3 på temat samisk kulturhistoria och slöjdande. Även ett genusspår har skapats som fokuserar på hur kvinnors och mäns roller sett ut under olika tider och på olika platser. Totalt genomförde pedagogerna 12 fortbildningar för 136 lärare/pedagoger. Av dessa var fyra halvdagar och tio stycken entimmes-träffar. Två nya ”körkortsutbildningar” för 18 lärare har genomförts och 118 lärare av dem som redan tagit ”körkort” till Kulturen tidigare år har återkommit för en så kallad uppdatering.

Statistik 2020

Från och med januari 2019 för vi statistik över vilka kommuner förskolorna och skolorna kommer ifrån. Procentuell fördelning per kommun enligt nedan:

Antalet skolbesök 2020, indelat per kommun.

Visningar för vuxna, Kulturen i Lund = 102 st

Visningar för skolor, Kulturen i Lund = 97 st

Visningar för vuxna, Kulturens Östarp = 44 st

Visningar för skolor, Kulturens Östarp = 10 st

Lovprogram (visningar, verkstäder) för barn och familjer = 113 st

Barnkalas = 20 st

Utbildade lärare = 136 st

Tidsresor = 13 st

Studieförbundet Vuxenskolan höll 13 smideskurser vid 12 tillfällen/kurs samt 10 kurser under helger i vår smedja. En del kurser blev inställda på grund av pandemin.

Pedagog Annika Mandahl har en visning med internationella studenter från Lunds universitet i friluftsmuseet. Foto: Jessica Ljung/Kulturen.

Pedagog Olle Ekström i spöskrud under höstlovet. Foto: Nelly Herberg/Kulturen.

Ivan och Sigröd Bakran samt Yvonne Andersson i sommarens Lekfulla tidsresa. Foto: Nelly Herberg/Kulturen.

Pressvisning av lekutställningen *Elsa Beskows sagovärld*.. Foto: Jessica Ljung/Kulturen.

Arbete med kulturarv

Under året har planen för utbyggnad av Diabasen, Kulturens magasin, utvecklats ytterligare. En osteolog har slutfört ompackningen av det medeltida humanmaterialet, d v s skelett. Kulturarvs-IT har utfört bildkoppling och tillfört information om föremål i Kulturens samlingar och Region Skånes medicinhistoriska samling. Dessutom har digitaliseringen av den arkeologiska samlingen fortsatt med bidrag från Nordenstedtska Stiftelsen.

Tack vare en generös donation har ytterligare delar av textilsamlingen fotograferats och placeras in i nya kompaktsystem för rullade och liggande textilier.

Forskare har studerat föremål i Kulturens samlingar, bland annat runstavar, material kring fotografen Lina Jonn, notmaterial, pukor, silkedukar, material kring konstnären Axel Törneman, skånska drättar, i det medeltida materialet svartgods och rödgods, skrivredskap, pilgrimsmärke och material kring trädgårdsodling och gravskick.

Kulturen har på uppdrag av Region Skåne drivit Livets museum i Lund och fram till och med den 30 september även Medicinhistoriska museet i Helsingborg. Uppdraget att driva Medicinhistoriska museet i Helsingborg upphörde i och med avtalsförändringar med Region Skåne. Kulturen förvaltar även Region Skånes medicinhistoriska samling som under året utökades med 55 föremål. Under året genomfördes totalt 85 visningar.

Vi har genomfört regionalt kulturmiljöarbete inom fälten arkeologi och bebyggda miljöer. Under våren fanns en oro över hur verksamheten skulle påverkas av corona-pandemin, men omfattningen blev i det närmaste oförändrad. Många av de arkeologiska uppdragen har utförts i Lund och flera berörde kyrkliga miljöer. I Västra Mårtensgatan undersöktes välbevarade träkistor som troligen tillhör stavkyrkan som föregick stenkyrkan Maria Minor, som efter undersökning för drygt hundra år sedan flyttades till Kulturens område utmed Sankt Annegatan. Vid åtgärder för sättningskadorna och nedtagning av trappa till Domkyrkans södra transept påträffades ett murparti från Domkyrkans allra äldsta byggskede samt byggnadslämningar sannolikt från korsgång och strävpelare respektive gravläggningar, varav två i tegelkistor. Vid grävning för hiss i Kungshuset kom välbevarade byggnadslämningar från det forna ärkebiskopsresidenset i dagern. Övriga arbeten i Lund var bland annat Clemenstorgets omgestaltning, Mårtenstorget och

Östra Vallgatan. I Lund genomfördes också en arkeologisk undersökning i kv Gyllenholm vilket omfattade Lilla Råbys bytomt, som under medeltiden låg strax utanför stadsvallan. Vi fick också möjlighet att återvända till Vellinge medeltida bytomt med en arkeologisk undersökning i kv Furan. Andra arbeten omfattade Stora Råby, Dalby Kungsgård och en förundersökning i kv Nordstjärnan, Trelleborg.

Under året pågick bearbetningen och basrapportarbetet efter den stora arkeologiska undersökningen i kvarteret Sankt Mikael, som genomfördes under förra året. Mycket av de planerade förmedlingsinsatserna fick skrinläggas eller genomföras med digitala forum. Under 2021 kommer fördjupningsarbetet med resultatet från undersökningen att fortsätta, delvis finansierat av medel från Birgit och Sven Håkan Ohlssons stiftelse.

De bebyggelseantikvariska uppdragen är fördelade runt om i hela Skåne, med bland annat upprättande av många vård- och underhållsplaner av kyrkogårdar samt uppdatering av kyrkors underhållsplaner till Svenska kyrkan. Under året gjordes kulturmiljöprogram åt Simrishamns kommun, planarbete åt Lomma kommun och kulturmiljöanalys åt Eslövs kommun. Antikvarisk medverkan/sakkunnig genomfördes i en mängd uppdrag, bland annat i Jonstorps kyrka, Trolle Ljungby kyrka, Björka i Helsingborg, Slottsplatsen centralt i Landskrona, flera olika uppdrag inom Flyinge kungsgård och konsekvensbeskrivning för Ystads Svartbrödrakloster. Här till Håslövs mölla, Skegrie, och i Lund, Domkyrkan, Ekska huset, Rådhuset, Krognoshuset respektive kunskapsunderlag för Kjederqvistska gården och Sankt Lars begravningsplats.

Stadsantikvariens arbete i stads- och kulturmiljöutvecklingen för Lunds kommun har bland annat varit underlag till Trafikverkets utredning för höghastighetståg genom och norr om Lund. Annat arbete har omfattat Armaturen, Hunnerup och riksintresset Sankt Lars och kongresscenter Lund i kv Häradshövdingen. Utvecklingen av ett forskningsprojekt startade tillsammans med LTH, ett förvaltningsövergripande arbete om hållbarhet genom återbruk med kommunkontoret, stadsbyggnadskontoret och serviceförvaltningen, med medel från energimyndigheten. Arbetet med apoteket Svanens framtid fortsatte under året.

Under 2020 fortsatte forskningsprojektet *Yttertaken på kyrkorna i Lunds stift före ca 1850: material, teknik och betydelse* med anslag från Stiftelsen Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond.

Verksamhetsutveckling

Under året har vi fortsatt med de forskningsprojekt som inletts tidigare. Det rör sig bland annat om en doktorand finansierad av Nordenstedtska stiftelsen samt om ett antal mindre projekt, som dels genomförs enskilt, dels i samverkan med framför allt Lunds universitet. Bland de gemensamma projekten bör det treåriga samverkansprojektet som finansieras av Birgit och Sven-Håkan Ohlsson stiftelse nämnas särskilt. Kulturen har tillsammans med institutionerna för arkeologi respektive kulturvetenskaper vid Lunds universitet fått pengar för att bedriva ett antal mindre gemensamma projekt.

Programmet resulterade i de första gemensamma projekten 2019/2020. Under hösten 2020 kunde vi tillsammans med institutionerna vid Lunds universitet fatta beslut om projekt för det kommande året, nämligen; ett projekt om tillgängliggörande av skriftliga källor till det tidigmoderna Lund; ett projekt om inframuseologi – hur infrastrukturen i friluftsmuseet utvecklats över tid; ett projekt om resiliens i livsmedelsproduktionen i det förindustriella samhället med Östarp som exempel; ett projekt om flyktingmottagande efter andra världskriget och tillkomsten av vår Ravensbrücksamling.

Föregående års samverkansprojekt om vidareutveckling av resultaten från Sankt Mikael-grävningen, med stöd av digitalisering av äldre undersökningar i omgivningen samt studien av Konstslöjdanstalten och dräktsamlingarna, har fortsatt. Projekten har i större eller mindre utsträckning påverkats av pandemin, till exempel genom att tillgången till arkiv och magasin tidvis varit begränsad.

Utfall och prognos för kommande utfall gav vid handen att avkastningen från Nordenstedtska stiftelsen skulle bli mindre än planerat och Kulturen behövde av det skälet avveckla den särskilda 50 %-tjänsten som forskningsansvarig. Eftersom forskningsprogram och struktur nu är på plats bedöms effekterna av detta kunna begränsas.

Historiska dräkter har sytts upp till den pedagogiska verksamheten tack vare ett testamente. Kulturen ingår i Länsstyrelsens satsning *Välkommen till Skåne*, och har mött tre grupper av nyanlända och gett dem en introduktion till museet och det svenska samhället.

20 medarbetare på Kulturen har genomgått kurs i hjärt- och lungräddning.

Under året avslutades förstudien av uppdatering av utställningen *Metropolis – Lund på medeltiden* och övergick till projektering av utställningsarbetet, med sikte på nyinviqning 2022.

Gestaltning av friluftsmuseets äldsta delar på norra området genomfördes, med bland annat flätverksgärde och interiördetaljer.

Under året märktes en ökning av besökare vid Kulturens Östarp, som kom för att uppleva platsen även utanför museets öppettider. Det är glädjande att se hur Östarp under pandemin kunde erbjuda en öppen och säker plats för rekreation och upplevelse.

Per Larsson, samordnare för Kulturens Östarp, på Östarpdagen. Foto: Nelly Herberg/Kulturen.

På vårvintern blev konserveringsarbetena med att säkra och bevara Alriksgården ursprungliga och beundransvärda vägg och takmålerier slutförda. Arbetet kunde utföras tack vare en generös donation från The Hans and Marit Rausing Charitable Trust. I början av sommaren kunde även tre av bostadsrummen vid Gamlegård åter möbleras med dess ursprungliga äldre möblemang efter en lyckad renovering av golven under året innan. Kvarndammen grävdes ut på ansamlat slam för att förbättra för vattenmöllan och påbörja åtgärderna som krävs för att restaurera den försumpade gräsmarken uppströms Orehusbäcken. Under hösten skördades rågen invid Gamlegård och tröskades för hand med slaga under Östarpdagen som trots pandemin kunde genomföras på ett tryggt sätt. I slutet av året genomfördes också en ambitiös renovering av Alriksgårdens kökstrappa som till stor del bekostades med medel från Sjöbo kommun.

Diskussionerna kring att bilda ett Kulturresevat av Kulturens Östarp fortgick under året och nådde fram till önskvärda gemensamma överenskommelser. Den ärendeprocess som kvarstår för bildande av Kulturresevat kan nu slutföras under det kommande året.

Flygfoto över Kulturens Östarp. Foto: Pär Connelid.

Besöksstatistik 2020

Under 2020 hade Kulturen totalt 81 156 verksamhetsbesök och 105 252 anläggningsbesök. Av verksamhetsbesöken på Kulturen i Lund var 39,3 procent i åldern 0-18 år. Under perioden 2017-2019 uppgick andelen besökare bosatta utanför Sverige till drygt 40 procent. Under perioden april-december 2020 uppgick motsvarande siffra till nästan 25 procent. Andelen varierar kraftigt från månad till månad, normalt med toppar i maj och augusti, men under 2020 med toppar i augusti, september och oktober.

Kulturen i Lund*					
	Verksamhet	Betalande	Medlem	0-18 år	Anläggning
Jan	4 137	2 159	411	1 236	6 483
Feb	9 409	4 101	818	3 534	10 875
Mars	2 617	806	283	1 258	4 578
Apr	1 273	351	601	504	2 282
Maj	2 542	657	465	1 206	3 610
Juni	3 239	917	731	1 472	4 667
Juli	9 327	4 504	1 118	3 268	12 983
Aug	5 380	2 344	793	2 028	6 522
Sep	4 602	1 412	643	2 326	7 732
Okt	6 624	3 037	802	2 632	8 889
Nov	1 655	622	397	577	3 744
Dec	1 160	299	361	461	3 855
Totalt	51 965	21 209	7 129	20 502	76 220
Anläggningsbesök övriga besöksmål					
	Kulturens Östarp	Livets museum	Medicinhistoriska	Hökeriet	Övriga**
Jan	128	994	150	167	7
Feb	435	1 284	267	507	8
Mars	765	488	163	167	5
Apr	1 404	144	13	Stängt	27
Maj	2 668	72	20	56	166
Juni	1 879	227	21	Stängt	99
Juli	4 373	Stängt	585	Stängt	372
Aug	2 736	235	236	Stängt	235
Sep	1 876	498	107	117	144
Okt	1 766	608	0	175	135
Nov	1 316	79	0	Stängt	Stängt
Dec	772	71	0	25	Stängt
Totalt	20 118	4 700	1 562	1 214	1 198
*Notera att kategorierna "Betalande", "Medlem" och "0-18 år" inte utgör samtliga verksamhetsbesök. Bland övriga ingår t ex fria entréer och konferensdeltagare.					
**Med övriga avses Tegnér-museet och Norlind-museet.					

Ekonomiskt resultat

Efter en stark inledning på året med fina entré- och försäljningssiffror, så förändrades läget när corona-pandemin kom. Våren inleddes med väldigt svaga intäkts-siffror, vilket delvis höll i sig under resterande delen av året. De minskade intäkterna hänfödda till effekten av pandemin beräknas till -4 200 KSEK för helåret. För att försöka möta det stora tappet i intäkter, så har många planerade arbeten och utvecklingsprojekt fått skjutas på framtiden.

Tack vare ett målmedvetet arbete hos alla i verksamheten samt stödpaket från region och kommun hamnade det redovisade resultatet för året på -1 475 KSEK.

År 2019 ändrades redovisningsprinciperna för användning av ändamålsbestämda gåvomedel. Användningen av tidigare års ändamålsbestämda gåvomedel redovisas nu bara på kostnadssidan i resultaträkningen, samtidigt som det balanserade resultatet i Eget kapital ökas. Redovisat resultat justerat för användning av gåvomedel enligt tidigare års redovisningsprinciper är 933 KSEK.

Resultatet balanseras till Eget kapital och balanserade vinstmedel uppgår per 2020-12-31 till 15 884 KSEK.

Personal och arbetsmiljö

Året har präglats av pandemin, vilket har gett effekter hos personalen och vår arbetsmiljö. Vi började tidigt med att göra anpassningar för att kunna säkerställa att det inte skulle ske någon massmitta på arbetsplatsen. Då verksamheten har anställda som inte kan arbeta hemma, har vi sett till att de som verkligen behöver vara på arbetsplatsen har kunnat vara det på ett så säkert sätt som möjligt. De som har haft möjlighet att arbeta hemma har gjort det.

Anpassningar i våra arbetstider har också gjorts som ett led i detta, där närvaroplikten mellan kl 9-15 har slopats, så att de som behöver arbeta på plats kan åka till och från arbetsplatsen utanför rusningstrafiken.

Kulturen har under året också gjort stora framsteg i användningen av olika digitala kommunikationsverktyg, som har möjliggjort vårt arbete på distans.

Nyckeltal, mål och utfall

	Utfall föregående tre år			2020	
	2017	2018	2019	Mål	Utfall
Verksamhetsbesök					
Samtliga besöksmål	164 437	146 401	164 126	170 000	81 156
Kulturen i Lund	114 669	99 530	116 754	120 000	52 124
- varav 0-18 år	42 147	31 040	40 462	45 000	20 502
Anläggningsbesök					
Samtliga besöksmål	247 142	204 568	238 110	260 000	105 252
Kulturen i Lund	197 374	157 697	190 738	200 000	76 220
Webb och Facebook					
Sessioner kulturen.com	194 699	198 909	318 878	325 000	381 782
Övriga webbsidor	57 845	48 974	66 692	55 000	82 514
Följare Facebook	11 389	12 925	14 316	15 000	15 401
Ekonomi kkr					
Entréintäkter	4 149	3 947	5 123	4 925	2 233
Försäljning	1 109	1 149	1 472	1 400	1 226
Medlemsavgifter	1 543	1 585	1 676	1 715	1 645
Uppdrag kulturmiljö	4 115	4 983	5 258	5 776	4 835
Lönekostnad	33 655	34 299	36 171	36 632	33 656
Ekonomiskt resultat	3 389	-609	-5 329*	0	-475*
Nettoomsättning/årsverke					
Med medlemsavgift	275	281	284	315	230
Utan medlemsavgift	247	253	257	285	200
Medlemmar					
Antal medlemmar	3 376	3 262	3 386	3 600	3 254
Medarbetare					
Årsverken	57	58	65	58	60
Sjukfrånvaro total %	3,0	5,35	6,73	4,0	6,33
Sjukfrånvaro korttid %	2,2	2,41	3,24	2,3	3,05

*Föreningen har ändrat redovisningsprincip för användning av ändamålsbestämda gåvomedel från 2019, vilka bokas mot balanserat resultat istället för att intäktsföras i resultaträkningen. Samtidigt bokförs motsvarande kostnad i resultaträkningen, vilket innebär att varje transaktion genererar ett negativt utfall i resultaträkningen.

Utfall ekonomiskt resultat för 2020 jämförbart med mål är -1 475 KSEK.

Gåvor och donationer

Kulturen tar tacksamt emot gåvor, testamenterade medel och mecenatmedel. Tack vare detta generösa stöd kan vi investera i verksamheten, samt finansiera projekt som vi i annat fall inte hade haft möjlighet att genomföra. 2020 års mecenatmedel gick oavkortat till att återställa Fideporten. Vi tackar för de gåvor och donationer som mottogs 2020:

Bostadsrättsföreningen Pumpan, Lund

Broomé, Gisela, Lund

Danielsson, Karin, Helsingborg

Falkenblad, Cecilia, Lund

Holmér, Ulla, Lund

Holst, Kerstin, Åhus

Kerstensson, Ingar, Lund

Lewenhaupt, Tonie, Rydebäck

Lidberg, Paulette, Malmö

Löfgren, Björn, Lund

Molin, Björn, Haverdal

Dödsboet efter Bengt-Arne och Kerstin Person

Persson, Anders, Lund

Persson, Kenneth, Lund

Rydbeck Rausing, Cecilia, Stockholm

Stensson, Astrid och Anders, Höllviken

Ståhl, Per, Lomma

Svaneskolan, Lund

Wallin, Maria, Lund

Wendt, AnnMargret, Helsingborg

Zandelin, Birgitta, Lund

Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige

HÖGSTE BESKYDDARE

H.M. Konung Carl XVI Gustaf

HEDERSLEDAMÖTER

Bertil Hagman	Martin Wiklund
Lennart Nilsson	Stefan Wiklund
Margareta Nilsson	Thomas Wiklund
Märit Rausing	

KULTURENS STYRELSE 2020–2021

Representanter valda av föreningen:

Bengt L Andersson, ordförande
Lars Wetterberg, vice ordförande
Gustav Olsson, verksamhets- och museichef
Klemens Ganslandt
Eric Hamilton
Lena Leufstedt
Gustaf Lorentz
Hanne Mannheimer
Solfrid Söderlund

Region Skånes representanter:

Ingrid Jägerhed (S)
Hans Svedell (M)

Lunds kommuns representanter:

Sebastian Jaktling (S)
Lars V Andersson (C)

Personalrepresentanter:

Mats Engström, DIK
Lars Tedenbrant, Vision

Arbetsutskott:

Bengt L Andersson (ordförande)
Lars Wetterberg
Hanne Mannheimer
Sebastian Jaktling
Gustav Olsson

KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE
Tegnérplatsen i Lund | 046-35 04 00 | www.kulturen.com